

Акад. Васил Големански представя второто издание на „Червена книга на Република България“

...Какво е човекът без животните? Изчезнат ли Всички животни, човекът би умрял от Велика самота на духа. Каквото и да се случи на животните, то винаги се случва и на човека. Всички неща са свързани... Запазете спомена за Земята – запазете я такава, каквато е... И с Всичката Ваша сила, с целия Ваш дух, с цялото си сърце я запазете и за Вашите деца...

Из Обръщението на индианския Вожд Сиатъл до президента на САЩ Франклин Пиърс (1853 – 1857)

По повод отпечатването на второто издание на „ЧЕРВЕНА КНИГА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ (2015 г.) акад. Васил Големански, главен редактор на изданието, беше любезен да го представи и на читателите на сп. „Природа“ в предлаганото кратко интервю.

Акад. Големански, каква е историята на създаването на „Червена книга на Р. България“?

България е първа между балканските страни и една от първите в Европа, която през 1984/1985 г. издаде „Червена книга на Република България“ в 2 тома – том I – Растения и том II – Животни. Тя бе за-

почната и реализирана в отговор на инициативите на Международния съюз за опазване на природата (IUCN, 1966) за по-подробно информиране на обществеността за съвременното състояние на живата природа и за необходимостта от реални мерки за защита и опазване на редките и застрашени от изчезване видове растения и животни на нашата планета. В първото издание бяха приети 3 категории на „дефицитност“ на видовете: А – ИЗЧЕЗНАЛИ (вкл. вероятно изчезнали), Б – ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ и В – РЕДКИ ВИДОВЕ РАСТЕНИЯ И ЖИВОТНИ. В т. I – Растения, са включени общо 763 вида

Акад. Васил Големански

на пратовидни и семенни растения, от които Изчезнали – 31 вида, Застрашени – 574 вида и Регки – 158 вида. ; В т. II – Животни, са включени само гръбначни животни – общо 254 вида, от които Изчезнали – 16 вида,

Застрашени – 50 вида и Регки – 88 вида. Първото издание на „Червената книга“ съответстваше на степента на изученост и познаване на растителния и животински свят на нашата страна до началото на 80-те години на миналия век.

Кое наложи подготовянето на ново издание на „Червена книга на Р. България“?

След 80-те, както в света, така и в България, настъпиха значителни промени не само в обществено-политическия живот, но и в икономическата сфера, развитието на международната търговия и туризъм, в екологичната обстановка в страната и света, оказващи негативно влияние върху биологичното разнообразие. Междувременно от IUCN (2001, 2003) бяха разработени и предложени нови по-точни научни критерии за оценка на природозащитния статус на растенията и животните в света, които бяха приети от широката международна научна общност. През 2000 г. в България също бе приет „Национален план за опазване на биологичното разнообразие“, в който бе предвидено и издаване на нова актуализирана „Червена книга на Р. България“. Тогава, по инициатива на Научно-координационния съвет по биоразнообразие при Управителния съвет на БАН, обединяващ биологичните институти и звена в академията, бе обсъдено и изготвено предложение за подготовка и издаване на

това издание. Ръководствата на БАН и МОСВ подкрепиха инициативата на Научно-координационния съвет, и с Решение от 25.07.2002 г. бе назначена Отговорна редколегия за реализиране на настоящото издание. Проект

ът започна веднага, в неговото изпълнение се включиха и много учени и специалисти от други университети и природозащитни организации и официално приключи през 2012 г.

С какво Второто издание обогатява и допълва предишното?

В предлаганото ново, актуализирано и допълнено издание на „Червена книга на Р. България“ (2015) са приложени международно приетите Критерии на IUCN за оценка на природозащитния статус на видовете растения и животни, което прави изданието съобразено със световните стандарти за природозащита и предоставя международно достъпна информация по международните критерии. Тези критерии са увеличени и по-конкретно са: ИЗЧЕЗНАЛИ (EXTINCT – EX), РЕГИОНАЛНО ИЗЧЕЗНАЛИ (REGIONAL EXTINCT – RE), КРИТИЧНО ЗАСТРАШЕНИ (CRITICALLY ENDANGERED – CR), ЗАСТРАШЕНИ (ENDANGERED – EN) и УЯЗВИМИ (VULNERABLE – VU).

В резултат на научната оценка на съвременното състояние на биологичното разнообразие в нашата страна в новата Червена книга е увеличен броят на видовете, включени в него: **В т. I – Растения** са включени общо 808 вида в следните категории: EX – 1, RE – 12, CR – 274, EN – 425, VU – 79. **В т. II – Животни** са включени общо 287 вида в следните категории: EX – 30 , CR – 87, EN – 69 и

Блестящ ибис – критично застрашен вид

Червен ангъч – застрашен вид

VU – 101. Значителна новост и в двата тома – за растенията и животните, е научната оценка и включването и на нови значителни групи от биоразнообразието на страната като водорасли, мъхове и гъби в том I и на обширната група на безгръбначните животни в том II. За всеки таксон, включен и в двата тома, са дадени по-конкретни и точни сведения за неговия природозащитен статус в България и в международен план, за разпространението му в света и в България, за местообитанията и биологията му, посочени са негативните фактори върху популацията му в страната и което е особено важно – посочени са предприетите досега и необходимите мерки за неговата по-ефективна защита и опазване у нас в бъдеще.

Ръководени от съвременните тенденции в консервационната биология и екология, разработихме за първи път в България и **том III – Природни местообитания** като част от „Червената книга – 2015“, тъй като природните местообитания (хабитатите) имат основна роля и значение за ефективно опазване на биологичните видове. В тома са характеризирани, съобразно международните критерии и стандарти, общо 166 природни местообитания от следните категории: морски – 11, крайбрежни – 8, вътрешни водоеми – 21, блатата, мочурища и торфища – 6, тревни и мъхови съобщества – 32, храстови и гори – 72 и вътрешноконтинентални скални местообитания – 16. Ефективната охрана на ха-

Къдроглав пеликан – критично застрашен вид

битатите осигурява и запазването на видовете и биоразнообразието в тях.

Тъй като живеем във век на информационните технологии, е подготвено и електронно издание на „Червена книга – 2015“, което включва мултимедийни приложения, фотогалерия, карти и други приложения. Надяваме се и то да бъде полезно и ползвано активно, особено от младите генерации ученици, студенти, учени, природозащитници и любители на Природата.

Изпълнението на проекта **„Червена книга на Република България“ – II издание (2015)**, в който е вложен над 10-годишен квалифициран труд, бе възможно и реализирано благодарение на разбирането, моралната и финансовата подкрепа на ръководствата

на БАН и на Министерството на околната среда и водите, респективно дирекция ПУДОС към МОСВ. В конкретното му разработване участваха над 200 учени, специалисти и еколози от биологичните институти на БАН, както и от биологични катедри в Софийския и Пловдивския университет, неправителствени организации и дружества в страната. За илюстрирането на изданието с прецизни фотографии, рисунки и карти бяха привлечени над 15 художници, фотографии и информационни специалисти. На всички, от името на Отговорната редколегия на Червената книга – II издание, изразявам най-искрена и дълбока благодарност.

Разговаря Катя Пеева